

Javaslat

„Vitéz Maklár Lajos, országos hírű karnagy munkássága”

Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

Buczko József

Móricz Pál Városi Könyvtár igazgatója

Hajdúnánás, 2016. június 27.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Buczko József Igazgató – Husvéthné Szabó Judit
Levelezési cím: 4080 Hajdúnánás, Bocskai u. 12-14.
Telefonszám: 52/381-941
e-mail cím: konyvtarhnanas@freemail.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Vitéz Maklár Lajos – országos híri karnagy - munkássága

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Hajdúnánás

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési   tájegységi   megyei   külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

ÉLETÚTJA

Maklár Lajos 1890. május 26-án Debrecenben született egyszerű iparos család gyermekeként. Édesanyja Paksi Eszter. Édesapja, Maklár József az ősi debreceni csizmadia céh tagjaként dolgozott. Maklár Lajos a mai Simonyi és Péterfia utca sarkán, a Bem téren épült kis házban látta meg a napvilágot. Édesanyja zenei vonzalmát, édesapja szorgalmát, munkaszeretetét egyaránt örökölte. A debreceni kollégiumban tanult. A család nagy anyagi áldozatok árán taníttatta. Maklár Lajos rendszeresen elkísérte szüleit a csizmadia céh rendezvényeire, a vidéki vásárokbá, ahová az egyszerű parasztembereknek készített kérges csizmákat vitték árulni. Így jutott el először a nánási kirakodóvásárba is, akkor még nem gondolva, hogy ez a város élete és sikerei fő színhelye lesz. Édesapjától 13 éves korában kapott egy hegedűt, amely a serdülő fiút a zene csodálatos világába vitte. A Debreceni Református Kollégium Tanítóképzőjében találkozott a zongorával. E két hangszer döntötte el életét, sorsát. Érdeklődése gyermekkorától nagyon gazdag élete végéig dallamok, ritmusok, harmóniák, kották világát jelentette. 1909-ben szerzett kántortanítói oklevelet. Ez egy búcsú is a soha vissza nem hozható gyermekkortól, a szülői háztól és Debrecentől. A fiatal kántortanító először Komádiban kap állást, majd Hajdúsámsonba kerül. Ezután Gyulaváriban dolgozik. 1914-ben kitört az I. világháború. Maklár Lajos a háború kezdetétől a végéig az olasz fronton harcolt, ahol főhadnagyi rangot ért el és később vitézzé avatták. Egy roham

alkalmával megsebesül. Sérülése után a katonakorhából kikerülve Pöstyénben lábadozott. A katonai összeomlás után hazatért, majd a román megszállás miatt eljön Gyulaváriból, s 1919-ben Hajdúnánásra kerül. 1920-ban házasságot kötött özv. Baróthy Istvánné, született Sebestyén Ilonával. Négy gyerekük született: Maklár Lajos, Vilma, Ella, és Margit. Lajos orvos, a lányok pedig pedagógusok lettek. Maklár Lajos 1974. október 5-én halt meg Hajdúnánáson.

MUNKÁSSÁGA:

Maklár Lajos felesége és munkája révén kötődött Hajdúnánáshoz. A fiatal kántor a gimnáziumi és elemi iskolai ének-zene oktatást is végezte. Nagyon szerette a fiatalokat, teljes tehetségét beleadta azok oktatásába. A fiatalok iránti szeretetéből adódott, hogy a város fiataljait összefogó KIE (Keresztyén Ifjak Egyesületét) patronálta, segítette, tanácsokkal látta el. 1922-től kerül – a legrangosabb – a Városi Dalárda élére, amelynek férfikara még 1860-ban alakult, s amelynek vegyeskarát ő szervezte meg s vezette 1967-ig. Ezt megelőzően két évig egy Földműves Dalárdát vezetett, s miután ott megszerették, munkáját megismerték, utána választották meg a városi énekkar vezetésére. Hogy feladatát az egyre fokozódó követelményeknek megfelelően elláthassa, 1923-ban országos karnagyképző tanfolyamot végzett. Bekapcsolódott az ország zenei életébe. Vezetése alatt az országos hírűvé fejlődött Városi Dalárda 16 év alatt 9 első díjat ért el az országos Dalosszövetség által szervezett versenyeken. Szerkesztője volt a Debrecenben havonta megjelenő Zeneközlönynek is. Ez a folyóirat a Magyar Református Énekvezetések Egyesületének hivatalos lapja volt. 1930-ban Maklár az Egyesület főjegyzője, egyúttal férfikarának karnagya, majd 1932-ben az egyesület elnökévé választotta. Erről a Zeneközlöny 1932. február 1-i száma tudósít, amely közli az új elnök arcképét és beköszöntőjét. A beköszöntő - amely Maklár Lajos emberi érzéseit, őszinte vívódását, szerénységét és kötelességtudatát, valamint a közösség iránt érzett és vállalt felelősségtudatát igazolja - ars poéticája is lehetne. „Váratlanul érvén a megtisztelő bizalom megnyilvánulása, megvallom, gondolkodóba ejtett, hogy elfogadjam-e a nagy felelősséggel járó díszes tisztséget. Nem akarva a volt elnök lemondásával előállott elnökválságot még inkább kiélezni, viszont nagyfokú hálátlanság lett volna részemről az egyhangú bizalmat visszautasítani, azért kijelentem, hogy a közgyűlés szeretetének egyhangú megnyilvánulása előtt meghajlok, és készséggel bocsátom magamat az Egyesület rendelkezésére... Tisztába voltam azzal, hogy Egyesületünk kivételes helyet foglal el a többi egyesület sorában. Tagjaink szétszórva élnek szerte e hazában, és az egyesületi ügyek vezetése, irányítása nagyobb mértékben ró felelősségteljes kötelességet az elnökre. Az ügyek teljes ismerete, lankadatlan munkakedv, lelkiismeretesség, pontosság, úgyszeretet azok a tulajdonságok, melyek nélkül Egyesületünk hajóját kormányozni lehetetlen. Vajon megvannak-e bennem ezek a tulajdonságok? Ez a kérdés lebegett szemeim előtt. Megállapítottam magamban, hogy van hitem, mely nem teszi kétségessé előttem Egyesületünk jövőjét, van reményem arra, hogy munkakedvem, úgyszeretetem legyőz minden elem tornyosuló akadályt. Hogy szeretem Egyesületünket, arra példát adtam ama néhány kántor társammal együtt, akikkel a háború utáni időkben évről-évre ellenálltunk a meg-megújuló feloszlást célzó indítványokkal szemben... Mindenekfelett pedig bízom az én mindenható Istenemben, hogy nemes jószándékú törekvéseimben megsegít, s ad nekem erőt, kitartást és egészséget, hogy új munkakörömet lelkiismeretesen, becsülettel betölthessem... Megértéssel, szeretettel, egymás megbecsülésével már sok kiváló dolog létesült a világon. A megértés, szeretet, megbecsülés részemről meglesz, úgy érzem.” (Zeneközlöny 1932. 2. szám 3. p.) Ebben az időben alakított ki harmonikus zenei munkakapcsolatot olyan kiválóságokkal, mint Vikár Béla, Ádám Jenő, Vásárhelyi Zoltán, Ország Tivadar. Ugyanebben az időben püspöki megbízatás alapján a Tiszántúli Református Egyházkerület egyházzenei szakértőjeként is dolgozik. A II. világháború szakította meg sikeres karvezetői, zenepedagógusi és kántori munkáját. Orosz fogságba került. A hadifogságban énekkart szervez. Katonai és pénzügyi bizonylatok hátlapjára készített kották és a kórus névsora bizonyítja, hogy ilyen körülmények között is megkereste az élete értelmét jelentő tevékenységet. A fogságból hazatérve 1945.

decemberében újjászervezi a városi énekkart. További sikeres munkájának bizonyítéka, hogy a Magyar Énekkarok Országos Szövetségének vezetősége az 1938-as határozatot megismételve Bárdos Lajos elnöksége és Forrai Miklós országos karnagysága mellett Maklár Lajost társkarnagnak választotta.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Tisztelettel kérjük a *Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba* történő besorolását, az alábbiak okán:

Maklár Lajos vasdiplomás pedagógus, református kántor, országos társkarnagy, a Zeneközlöny szerkesztője, Liszt Ferenc érem és a „Szocialista kultúráért” kitüntetés és számtalan jelentős elismerés tulajdonosa.

A „karnagy úr” rendkívül sokoldalú ember volt. Kiválóan rajzolt és festett, nagy hozzáértéssel kertészkedett. Óriási munkabírása volt. Ez tette lehetővé számára, hogy kántori teendők, s egyre több énekkar vezetése mellett a gimnáziumban is tanított 1920-1974 között. Elsők között alkalmazta az országban a Kodály –módszert. Tanítványai szolmizáltak, kottából énekeltek. A gimnázium mellett a Fiúiskolában – a volt Maklár Iskolában – is évtizedekig volt óraadó, és gyermekkórust is vezetett. Példás szervező, kiváló közösségi ember volt, aki a sokarcú énekkart – néha egyszerre többet is – hosszú ideig sikerrel tudta vezetni és együtt tudta tartani. Az ilyen vezetőtől nemcsak a legnehezebb szövegeket tanulta meg a kórus – amiért Kodály Zoltántól külön elismerést is kapott – de a fegyelemtartást, az önmagukkal szembeni művészi igényességet is. Hajdúnánáson bontakozott ki kiváló és igen eredményes karnagyi képessége. Az általa vezetett dalárdák alapvetően meghatározták a város zenei, kulturális, sőt társadalmi életét és fejlődését. Ezek az énekkarok a városi vezetőktől, tanároktól, tanítóktól, jó hangú iparosoktól, parasztoktól, gimnáziumi diákoktól összefogták a város lakosságát nemcsak a próbákon, hanem a dalárdák által rendezett összejöveteleken, vacsorákon is. 40 éven át volt Hajdúnánáson református kántor. A dalkultúra fejlesztése és terjesztése mellett nevéhez fűződik a református templom orgonájának zenei megtervezése, felújítása és megnagyobbítása is. Ez egy három manualos, 38 szólóváltozatos hangszerépítmény, 46 technikai segítővel és 3000 síppal. Tervét a pécsi Hangszergyár valósította meg. Kiemelkedő munkásságáért a Magyar Dalosegyesületek Országos Szövetsége 1926-ban méltán tüntette ki Liszt Ferenc emlékéremmel, mely kitüntetést csak azok kaphatták, akik egy város, vagy egy környék zenekultúrájának fejlesztésében országos viszonylatban is jelentős nagy szolgálatot tettek. A Debreceni Újság 1928. március 18-i számában következő képen méltatták munkáját: „Vitéz Maklár Lajos a Magyar Daloskör karnagyok mintaképe, a hajdúnánási büszkesége, ízig – vérig dalos vezető. 7 év óta vezeti azt a lelkes dalos csoportot, amely naggyá az ő keze alatt fejlődött. 7 év óta vezeti teljesen díjtalanul, minden ellenszolgáltatás nélkül, ami egyedülálló ebben az anyagiaskodásért küzdő világban... Nagyon jó emberismerő, tudja minden emberének belső – és külső értékeit dalos szempontból.” Munkájához, hivatásához az utolsó percig hű maradt. A városban mindenki ismerte, sokan tisztelték, szerették. Sikerei, emléke, s főleg emberi tulajdonságai példaértékűek számunkra és a jövő nemzedék számára is.

Műve:

- Énekeskönyvi tárgymutató. Hajdúnánás 1932.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- Czeglédi László: Nánáson éltek, alkottak . Nánási füzetek 3. sz. 1988. 36-39 p.
- Maklár Lajos élete és munkássága. Hajdúnánás. 1990.
- Tóth Ildikó: A Hajdúnánási Kórus története /szakdolgozat/ 1979.
- Varga Imre: Száz éves a Hajdúnánási Énekkar = Muzsika, 1960. 8. sz. 40. p.
- Maklár Lajos: Beköszöntő = Zeneközlöny, 1932. febr. 1. 2-6 p.
- Maklár Lajos: A Hajdúnánási Iparos Dalkör eseménykönyve 1934-1949.
- Bakó Endre: Portré hangszerekkel = H-B. Napló 1972. 05. 07. 11 p.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III.

MELLÉKLETEK

1. *Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:*

*A bajdúnánási Református Templom orgonája,
amely 1941-ben vitéz Maklár Lajos kántor és karnagy tervei alapján készült.*

A Városi Dalárda szereplése Szegeden 1927-ben.

Iparos Dalkör szereplése Győrben 1940-ben.

*Hajdúnánási Városi Énekkar /1960/
A képen középen Maklár Lajos karnagy látható.*

Maklár János vezetésével nyert díjak.

Maklár János Városi Énekkar

Maklár Lajos emléktábla Hajdúnánáson

Az I. számú Általános Iskola 1990 és 2011 között Maklár Lajos Általános Iskola néven működött

Maklár János Pedagógiai és Közművelődési Díjban az a személy vagy csoport részesíthető, aki tartósan magas színvonalú oktató-nevelő munkát folytat a város gyermekei érdekében, illetve az a személy, aki a közművelődés területén vívja ki a város lakosságának általános megbecsülését. A képen a 2015. év díjazott csoportja - a Kőrösi Csoma Sándor Református Gimnázium természettudományi munkaközössége - Maginé Seres Marianna, Nagy Zoltánné és Fehér Imre látható.

2. ***A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:***

3. ***A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:***